

den vilde være i Forhold til, hvad der kunde bringes ud af de paagældende Jorder, og navnlig var det en Uret, der skete, idet Afgiften aabenbart ikke blev sat efter den Værdi, Jorderne havde ved Overdragelsen, men efter den Værdi, som de efter det fastsatte Aaremaal (10—15 Aar) mentes at ville faa ved Arvefæsternes Flid og Arbejde. Andre, der ikke lode sig lokke ved den midlertidige Afgiftsfrihed, søgte man at tvinge eller true til at overtage de „tillagte“ Jorder.

Det lykkedes imidlertid Folketingsmand, Kapt. Ph. R. Dam i Forening med Landstingsmand, Kapt. O. E. Sonne, at vinde Ørenlyd hos Regering og Rigsdag for denne Sag, saa der den 9. December 1871 ved Lov blev bestemt at nedsætte en Kommission til at undersøge de uretfærdige og ulige Forhold med Hensyn til Arvefæsteafgiften. Der fandt da ogsaa hist og her ret betydelige Nedsættelser Sted; men det blev for lidt omfattende, thi for det første gjaldt Undersøgelsen kun saadanne Ejendomme, som enten endnu vare i den første Arvefæsters Besiddelse eller vare gaaede i Arv fra Fader til Søn eller vare solgte til Børn eller Svigerbørn, og dernæst havde Kommissionen vanskeligt ved at sætte sig ind i og tage tilbørligt Hensyn til, hvorledes Jorderne havde været oprindelig ved Overtagelsen, og hvilke Forbedringer de vare undergaaede ved Ejerens Flid, ved Arbejde og ved gjorte Bekostninger, hvorfor det da ogsaa særlig var dem, der lidet eller intet havde gjort ved deres Jorder, som fik Nedsættelse og saaledes høstede Fordelen af Undersøgelsen.

Som et talende Eksempel paa, hvor overdreven høj Arvefæsteafgiften paa sine Steder er, skal man tillade sig at anføre, at en Ejendom i Klemensker Sogn, der var sat til en Arvefæsteafgift af 6 Tdr. Havre, maatte for ikke ret mange Aar siden overtages af Statskassen og derefter sælges ved Auktion for en Salgspris af 225 Kr., medens man helt maatte stryge Havreaftigten.

Som et Vidnesbyrd om, hvor urimelig Arvefæsteafgiften er for de „tillagte“ Jorder, skal man tillade sig at paapege, at medens Arvefæsteafgiften for de gamle Fæstelodder efter Gennemsnittet af Kapitelstaksten for Tiaaret 1853 til 1862 var ca. 24 Kr. pr. Td. Hartkorn, saa var for det samme Tidsrum Afgiften for de „tillagte“ Jorder ca. 88 Kr. pr. Td. Hartkorn, og medens den efter Gennemsnittet af Kapiteltaksten for Tiaaret 1893 til 1902 var ca. 30 Kr. pr. Td. Hartkorn for de gamle Fæstelodder, saa var den i samme Tidsrum for de „tillagte“ Jorder ca. 106 Kr. pr. Td. Hartkorn.

Hvad der delvis bidrager til, at Arvefæsteafgiften bliver saa høj og saa byrdefuld, er dette, at denne Afgift væsentlig ydes efter Prisen paa Havre og paa Smør, der høre til de Produkter, for hvilke Kapitelstaksten er betydelig højere nu, end den var paa den Tid, da Arvefæsteafgiften blev bestemt at skulde svares efter Kapiteltakst, for Smørret endog hen imod det dobbelte, medens Kapitelstaksten for andre Landbrugsprodukter er betydelig lavere nu end den Gang. Dette ulige Forhold kommer da i en betydelig Grad til at ramme Arvefæsterne.

Til det her fremstillede skal endnn føjes Omtalen af et Forhold, som formentlig har den største Betydning, nemlig dette, at det Produkt, som man tidligere ydede in natura, var af en yderst tarvelig Beskaffenhed, sammenlignet med det, man nu frembringer, Smørret uappetitligt at se til, som oftest bittert og mindre velsmagende, Havren den lette graa Havre, som man dyrkede den Gang og var nødt til at dyrke, hvis man vilde høste noget paa de magre, lette Jorder. Det var utvivlsomt den Vare, der oprindelig blev lagt til Grund for Kapitelstaksten, medens det nu er den udmærkede Vare, som er stærkt efterspurgt paa det hjemlige eller paa det udenlandske Marked, der lægges til Grund, det gode danske Smør og den vægtige gule Havre, som er meget mere værdifuld end den graa.

Vi tillade os derfor, da det af en stor Forsamling af Arvefæstere paa et Møde i Aakirkeby den 31. Oktober blev os overdraget, at andrage Regering og Rigsdag om, at de her omhandlede Forhold maatte blive undersøgte, og at der, hvis det bekræfter sig, hvad vi her have fremstillet, maatte blive taget Forholdsregler for at afhjælpe det Misforhold, der finder Sted, enten ved at nedsætte Ydelsen efter et passende Forhold eller ved, som der var Tale om ved Skattelovenes Behandling i Rigsdagen for den bornholmske Smørskats Vedkommende, at fastsætte en vis højeste Pris, som alt-saa ikke kunde overstiges, mens man nok kunde gaa lavere, hvis Markedsprisen var lavere, og det baade for Havre- og for Smørafgiftens Vedkommende. Muligvis der ogsaa kunde findes nogen anden Udvej, hvorved Retfærdigheden kunde ske Fyldest.

Saadanne Forholdsregler ere saa meget mere paatrængende nu, som Ejen-